

**Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών Εξειδίκευσης
Του Τμήματος Ελληνικής Φιλολογίας του Δημοκριτείου Πανεπιστημίου
Θράκης**

σε συνεργασία με το

**ΕΚΕΦΕ Δημόκριτος – Ινστιτούτο Πληροφορικής και Επικοινωνιών
με τίτλο: «Εξειδίκευση στις Τ.Π.Ε. και Ειδική Αγωγή – Ψυχοπαιδαγωγική
της ένταξης»**

**«Η συνεργασία μεταξύ εκπαιδευτικού γενικής παιδείας και ειδικής αγωγής
ως θετικός παράγοντας εξέλιξης των μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές
ανάγκες στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση»**

ΑΓΓΛΙΚΑ

**“The Cooperation between general educator and special educator as a
positive factor in the development of students with special educational
needs in secondary education”**

της

Καραχάλιου Ευγενίας

Μεταπτυχιακή διατριβή που υποβάλλεται
στην τριμελή επιτροπή για την απόκτηση του μεταπτυχιακού τίτλου του
Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών Εξειδίκευσης
του Τ.Ε.Φ – Δ.Π.Θ. σε συνεργασία με το Ε.Κ.Ε.Φ.Ε. Δημόκριτος – Ινστιτούτο
Πληροφορικής και Επικοινωνιών
με τίτλο: «Εξειδίκευση στις Τ.Π.Ε. και Ειδική Αγωγή – Ψυχοπαιδαγωγική της
ένταξης»

Εγκεκριμένο από την τριμελή επιτροπή:

1ος Επιβλέπων: Δρίγκας Αθανάσιος – Διευθυντής Ερευνών & Ερευνητής Α'
Βαθμίδας - Ε.Κ.Ε.Φ.Ε. «ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ»

2ος Επιβλέπων: Μαντάς Παναγιώτης - Συνεργαζόμενος Ερευνητής Ι.Π.Τ.
Ε.Κ.Ε.Φ.Ε. «ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ»

3ος Επιβλέπων: Σταθοπούλου Αγάθη - Συνεργαζόμενη Ερευνήτρια Ι.Π.Τ.
Ε.Κ.Ε.Φ.Ε. «ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ»

Αθήνα
2019

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Τα τελευταία χρόνια στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης προσεγγίζεται το εκπαιδευτικό μοντέλο της συνεκπαίδευσης και συνδιδασκαλίας χωρίς αποκλεισμό των μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (ΕΕΑ) στα γενικά σχολεία. Ο θεσμός της Παράλληλης Στήριξης στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση είναι η εφαρμογή της συνδιδασκαλίας και της συνεργασίας των εκπαιδευτικών. Αυτή η έρευνα, έχει σαν στόχο την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων της συνεργασίας των εκπαιδευτικών γενικής και ειδικής αγωγής στους μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Το μοντέλο «Ένας εκπαιδευτικός - Ένας βοηθός», δηλαδή «One teach - One assist», είναι αυτό που εφαρμόζεται στα ελληνικά δεδομένα. Ο εκπαιδευτικός της γενικής παιδείας είναι υπεύθυνος για όλη την τάξη, ενώ ο ειδικός παιδαγωγός είναι υπεύθυνος για ένα μόνο παιδί που συμπεριλαμβάνεται στην τάξη, το παιδί που έχει αναλάβει να στηρίζει. Οι εκπαιδευτικοί της συνεκπαίδευσης χρησιμοποιούν διαφορετικές μεθόδους διδασκαλίας, πολλές φορές δεν συνεργάζονται μεταξύ τους, δεν σχεδιάζουν κοινό πρόγραμμα διδασκαλίας για όλα τα παιδιά της τάξης και έτσι δεν ωφελούνται τα παιδιά με ΕΕΑ.

Μελέτες έδειξαν πως η συνεργασία των εκπαιδευτικών γενικής και ειδικής αγωγής, με κοινό εκπαιδευτικό προγραμματισμό, με κατανομή ρόλων συνδιδασκαλίας, δημιούργησαν θετικούς παράγοντες εξέλιξης των παιδιών με ΕΕΑ μέσα στο γενικό πλαίσιο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Το μοντέλο που επικρατεί τώρα στα ελληνικά σχολεία της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, παρουσιάζει βελτίωση στα ακαδημαϊκά αποτελέσματα των μαθητών με ΕΕΑ που συνεκπαιδεύονται, ενώ δεν ισχύει το ίδιο και στα κοινωνικά και συμπεριφορικά αποτελέσματα. Παρουσιάζεται περιορισμένη κοινωνική αλληλεπίδραση των μαθητών με ΕΕΑ και τυπικής ανάπτυξης και χαμηλή αυτοεκτίμηση.

Λέξεις-Κλειδιά: συνεκπαίδευση, συνεργατική διδασκαλία, οφέλη συνεργασίας, μαθητές με ΕΕΑ

ABSTRACT

In recent years, the Greek educational system of secondary education has approached the educational model of inclusive education and co-teaching without excluding students with special educational needs (SEN) in general schools. The institution of Parallel Support in secondary education is the implementation of co-teaching and teacher collaboration. The purpose of this study is to evaluate the effects of general and special education teachers' cooperation on students with special educational needs in secondary education.

The 'One teach - One assist' model is one that applies to Greek data. The general education teacher is responsible for the whole class, while the special educator is responsible for only one child included in the class, the child who is in charge of support. Inclusive teachers use different teaching methods, often do not cooperate with each other, do not design a common curriculum for all children in the classroom and thus do not benefit children with emu.

Studies have shown that the collaboration of general and special education teachers, with shared educational programming, with the sharing of co-teaching roles, has created positive factors for the development of children with disabilities within the general context of secondary education.

The model now prevailing in Greek secondary schools shows an improvement in the academic performance of students with disabilities, while not the same in social and behavioral outcomes. There is a limited social interaction of students with SEN and formal development and low self-esteem.

Key - Words: inclusive education, collaborative teaching, benefits of collaboration, students with SEN

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Αγαλιώτης, Γ. (2002). Μεθοδολογικές επιλογές για τη συνεκπαίδευση παιδιών με και χωρίς ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. *Παιδαγωγική Επιθεώρηση*, 33, 57-71.
2. Ainscow M., Messiou K. (2018). Engaging with the views of students to promote inclusion in education. *Journal of Educational Change*, 19(1), 1-17.
3. Avramidis E., and Kalyva E. (2007). The influence of teaching experience and professional development on Greek teachers' attitudes towards inclusion. *European Journal of Special Needs Education*, 22 (4), 367-389.
4. Βλάχου, Α. (2017). Συνεργατικές πρακτικές εκπαιδευτικών γενικής και ειδικής αγωγής. Στο: Γελαστοπούλου Μ., Μουταβελής Α. (επιμ.). *Εκπαιδευτικό υλικό για την παράλληλη στήριξη και την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στο σχολείο*. Αθήνα: ΙΕΠ.
5. Βλάχου Α. & Ζώνιου-Σιδέρη Α. (2009). Σχολική Ένταξη και Συνεργατικές πρακτικές των εκπαιδευτικών γενικής εκπαίδευσης και ειδικής αγωγής. *Hellenic Journal of Psychology*, Vol(6), 180-204.
6. Bryant Davis K .E., Dieker L., Pearl C., and Kirkpatrick R. M. (2012). Planning in the middle: Co-Planning between general and special education, *Journal of Educational and Psychological Consultation*, 22(3), 208-226.
7. Buerek L. E. (2010). Effects on enrolment in co-teaching classes on the academic performance of high school students without disabilities. *Dissertations. Paper 153*, University of Southern Illinois
8. Γεωργιάδη Μ., Κουρκούτας Η. & Καλύβα Ε. (2007). Η συνεκπαίδευση (inclusion) στην Ευρώπη. Στο Καψάλης, Γ. & Κατσίκης, Α. (επιμ.). Συνέδριο: *Η Προτοβάθμια Εκπαίδευση και οι προκλήσεις της εποχής μας*. Ιωάννινα: Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Σχολή Επιστημών Αγωγής , 1236-1243.
9. Conderman G., & Hedin L. (2012). Purposeful assesment-Practices for co-teachers. *Teaching Exceptional Children*, 44(4), 18-27.
10. Cook B. G., McDuffie-Landrum K. A., Oshit, L., & Cook S. C. (2011). . Co-teaching and students with disabilities: A critical analysis of the empirical literature. In Hallahan, D. P. & Kauffman, J. K. *The Handbook of Special Education*, 147-159. New York: Routledge.
11. Γωνίδα, Ε. (1999). Μεταγνωστικές δεξιότητες και αυτορρυθμιζόμενη μάθηση: Η περίπτωση των μαθητών με μαθησιακές δυσκολίες και ευπάθεια κινήτρων. Σ. Παντελιάδου (Επιμ.) *Μεταγνωστικές δεξιότητες και οργάνωση συμπεριφοράς για παιδιά με μαθησιακές δυσκολίες*, 51 – 72, ΕΠΕΑΕΚ.
12. Δόικου Μ. (2000). Η κατάρτιση των εκπαιδευτικών σε θέματα Ειδικής Αγωγής: διερεύνηση της προσφοράς μαθημάτων Ειδικής Αγωγής στα Παιδαγωγικά Τμήματα της Ελλάδας. *Παιδαγωγική Επιθεώρηση*, 30, 27-64.
13. Department for Education (2012). *Special Educational Needs in England*. London: Department for Education.

14. DfEE (1998) Meeting Special Educational Needs: *A Programme of Action*. London: DfEE
15. . DfEE (1997) Green Paper: *Excellence for All Children*. London: DfEE.
16. Drigas A., S. & Ioannidou R., E. (2013). A Review on Artificial Intelligence in Special Education. Lytras M. D. et al (Eds). *WSKS 2011, CCIS 278*, 385-391.
17. European Agency for Development in Special Educational Needs, (2010-2012), SNEdata-Greece. . <http://www.european-agency.org/country-information/greece/greek-files>
18. European Commission (2000). *Key data on education in Europe*. Luxembourg: European Commission.
19. Fennic E., and Liddy D. (2001). Responsibilities and preparation for collaborative Teaching: Co-teachers perspectives. *Teacher Education and Special Education*, 24(3), 229-240.
20. Fisher D., Fre, N., & Thousand J. (2003). What do special educators need to know and be prepared to do for inclusive schooling to work? *Teacher Education and Special Education*, 26(1), 42-50.
21. Friend M., Cook L., Hurley-Chamberlain D., and Schamberger C. (2010). Co-teaching: An illustration of the complexity of collaboration in special education. *Journal of Educational and Psychological Consultation*, 20, 9-27.
22. Friend M. (2007). The coteaching partnership. *Educational Leadership*, 64, 48-52.
23. Friend M. P., & Cook L. (2003). *Interactions: Collaboration skills for school professionals*. New York: Allyn and Bacon
24. Hang Q., and Rabren K. (2009). An examination of co-teaching. Perspectives and efficacy indicators. *Remedial and Special Education*, 30(5), 259-268
25. Ημέλλου Ο. (2010). Ένταξη και ισότιμη συνεκπαίδευση μαθητών με δυσκολίες μάθησης στο γενικό σχολείο. Στο: Αλεβίζος Γ., Βλάχου Α., Γενά Α., Πολυχρονοπούλου Σ., Μαυροπούλου Σ., Χαρούπιας Α. & Χιουρέα Ουρ. (επιμ.). *Εξειδικευμένη εκπαιδευτική υποστήριξη για ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες*, 28-54. Αθήνα: ΥΠΔΒΜΘ.
26. Jang, S. J. (2006). Research on the effects on the effects of team teaching upon two secondary school teachers. *Educational Research*, 48(2), 177-194.
27. Καϊμάρα Π., Οικονόμου Α. (2018). Συνεκπαίδευση και ίδρυση νέων σχολικών μονάδων ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης. Γιατί; Εισήγηση στο 1ο Διεθνές Συνέδριο. *Εκπαιδευτική Ηγεσία, Αποτελεσματική Διοίκηση, Ηθικές Αξίες* (Α' Τόμος). Θεσσαλονίκη.
28. Καλύβα, Ε (2005). *Αντισμός. Εκπαιδευτικές και θεραπευτικές προσεγγίσεις*. Αθήνα: Παπαζήση
29. Καμπανέλλου, Π. (2009). *Οι απόψεις των εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, γενικής και ειδικής αγωγής, για το μοντέλο της παράλληλης στήριξης στο πλαίσιο της συμπεριληπτικής εκπαίδευσης παιδιών με και χωρίς ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες*. Διπλωματική εργασία, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας
30. .Kanner, L. (1943). Autistic disturbances of affective contact. *Nervous Child*, 2, 217-250.

31. Keefe B. & Moore V. (2004). The challenge of co-teaching in inclusive classrooms at the high school level and what the teachers told us. *American Secondary Education*, 32, 77-89.
32. King-Sears M. E. & Strogilos V. (2018): An exploratory study of self-efficacy, school belongingness, and co-teaching perspectives from middle school students and teachers in a mathematics co-taught classroom, *International Journal of Inclusive Education*, DOI:10.1080/13603116.2018.1453553.
33. Klassen R. M. and Lynch S. I. (2007). Self-Efficacy From the Perspective of Adolescents With LD and Their Specialist Teachers. *Journal of Learning Disabilities* 40 (6), 494–507.
34. Kumar S., Rani K., Singh J. P. (2016). Inclusive Education: Obstacles & Suggestions in Indian context. *BBSSESH Journal*, 7(10), 12-19. ISSN 2321 - 9726 (Online).
35. Κουρκούτας, Η. (2011). Ενταξιακές Πολιτικές και Σύγχρονη Ειδική Αγωγή: Θεωρητικά Ζητήματα και Εμπειρικές Μελέτες. *Επιστήμες Αγωγής*, 2010..
36. Λαμπροπούλου Β. & Παντελιάδου Σ. (2005). Η ειδική αγωγή στην Ελλάδα—Κριτική θεώρηση.
37. Lambe J., Bones R. (2006). Student teachers' perceptions about inclusive classroom teaching in Northern Ireland prior to teaching practice experience, *European Journal of Special Needs Education*, 21(2), 167-186. DOI: 10.1080/08856250600600828
38. Larson D., Alen. (2011). What Disabilities are Protected Under the Rehabilitation Act of 1973? *Labor Law Journal*, 37, 752-1986.
39. Makoelle, T. M. (2014). Exploring Effective Teaching Practices for Inclusion: A Case of a South African Secondary School. *International Journal of Science Education*. 7(1), 183-192.
40. Magiera K. C., Smith N., Zigmond., and Gebauer. K. (2005). Benefits of co-teaching in mathematics classes. *Teaching Exceptional Children* 37(3), 20-24
41. Mammarella I. C., Ghisi M., Bomba M., Bottesi G., Caviola .S., Broggi F., Nacinovich R. (2014). Anxiety and Depression in Children With Nonverbal Learning Disabilities, Reading Disabilities, or Typical Development. *Journal of Learning Disabilities*, 49(2), 130-139. DOI: 10.1177/0022219414529336.
42. Μαντάς Π. Ν. (2018). Το Ελληνικό Συνταγματικό πλαίσιο για τα δικαιώματα των παιδιών με ΕΕΑ. *Εξειδίκευση στις Τ.Π.Ε. και Ειδική Αγωγή - Ψυχοπαιδαγωγική της Ένταξης*. Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης: Πανεπιστημιακές Σημειώσεις.
43. Mastropieri M. A., & Scruggs T. E. (2006). *The inclusive classroom: Strategies for effective instruction* (3rd ed.). Upper Saddle River, NJ: Prentice-Hall.
44. Masropieri M. A., Scruggs T. E., Graetz J., Norland J., Gardizi W., and Macduffie K. (2005). Case studies in co-teaching in the content: Successes, Failures and challenges. *Intervention for School and Clinic*, 40 (5), 260-270.
45. Ματσαγγούρας Η., (1998). *Ομαδοσυνεργατική διδασκαλία και μάθηση*. Αθήνα: Γρηγόρης.
46. Mavropalias T. (2019). The Greek Co-Teaching Model. *Research Highlights in Education and Science 2018*, 2, 5-18.

47. Mavropalias T., Andronidi C. (2017). The Metacognitive Deficits in Middle Schools in Athens. *International Journal of Research in Humanities and Social Studies*, 4(15). 24-31.
48. Μαυροπαλιάς Τ. & Αναστασίου Δ. (2013). Η συνεργασία των συνδιδασκάλων ως σημαντικός παράγοντας για την επιτυχία της παράλληλης στήριξης. *3ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ειδικής Αγωγής*. Αθήνα, 11-14.
49. Μαυροπούλου Σ. (2007). *Η κοινωνική ένταξη σε σχολείο και η μετάβαση σε χώρο εργασίας για τα άτομα στο φάσμα του αυτισμού: Θεωρητικά ζητήματα και εκπαιδευτικές παρεμβάσεις*. Θεσσαλονίκη: Γράφημα.
50. Meynert M. J. (2014). Inclusive Education and Perceptions of Learning Facilitators of Children with Special Needs in a school in Sweden. *International Journal of Special Education*, 29(2).
51. Μπάρμπας Γ. (2015). *Ειδική εκπαίδευση και μαθητές που φοιτούν σ' αυτήν Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης: Πανεπιστημιακές σημειώσεις*.
52. Μπάρμπας Γ. (2007). *Σχολείο και μάθηση, μια αποκλίνουσα σχέση*. Θεσσαλονίκη: Προμηθεύς.
53. Murawski W. W. (2006). Student outcomes in co-taught secondary English classes: How can we improve? *Reading and writing quarterly*, 22, 227-247.
54. Νόμος 4547/2018. *Ενιαίος Κανονισμός λειτουργίας των Κέντρων Εκπαιδευτικής και Συμβουλευτικής Υποστήριξης Κ.Ε.Σ.Υ. και ειδικότερα καθήκοντα και αρμοδιότητες του προσωπικού τους*. ΦΕΚ 188-Α-5-11-2018.
55. Νόμος 4074/2012. *Κύρωση της Σύμβασης για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες και του Προαιρετικού Πρωτοκόλλου στη Σύμβαση για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες*. ΦΕΚ 88-Α-11-04-2012.
56. Νόμος 3699/2008. *Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση ατόμων με αναπηρία ή με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες*. ΦΕΚ 199/Α' /2-10-2008.
57. Νόμος 2817/2000. *Εκπαίδευση ατόμων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και άλλες διατάξεις*. ΦΕΚ 78-Α-14-3-2000.
58. Νόμος 1566/1985. *Δομή και λειτουργία πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης*. ΦΕΚ 167-Α-30-9-1985.
59. Παντελιάδου Σ., Παπανικολάου Γ., Γιατζιζίδου, Σ. (2014). Η εμπειρία της Παράλληλης Στήριξης: απόψεις εκπαιδευτικών γενικής και ειδικής αγωγής. *Π. Γεωργογιάννης: Κοινωνική Παιδαγωγική, Διαπολιτισμικότητα και Ειδική Αγωγή*. Πρακτικά 18ου Διεθνούς Συνεδρίου, (II). Πάτρα.
60. Παντελιάδου Σ., Πατσιοδήμου Α., Μπότσας Γ., (2004). *Οι Μαθησιακές Δυσκολίες στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση*. Βόλος: Αυτοέκδοση.
61. Πατσίδου-Ηλιάδου, Μ. (2011). *Η προοπτική της Συνεκπαίδευσης στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. Στασεις εκπαιδευτικών και μαθητών*. Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη.
62. Pellegrino A., Weiss M., Regan K. (2015). Learning to Collaborate General and Special Educators in Teacher Education. *The Teacher Educator*, 50(3), 187-202.
63. Pivik J., McComa, J., Laflamme M. (2002). Barriers and Facilitators to Inclusive Education. *Council for Exceptional Children*, 69(1), 97-107.

64. Πολυχρονοπούλου, Ζ. (2003). *Παιδιά και έφηβοι με ειδικές ανάγκες και δυνατότητες. Σύγχρονες τάσεις εκπαίδευσης και ειδικής υποστήριξης*. Αθήνα: Ατραπός.
65. Public Law, 89-10, ESEA:Title I -*Educationally Deprived Children*.
66. Rea, P.J., McLaughlin, V.L., & Walther-Thomas, C. (2002). Outcomes for students with learning disabilities in inclusive and pullout programs. *Exceptional Children*, 68(2), 203-222.
67. Roth W. M., Tobin K., Carambo C. & Dalland C. (2005). Coordination in coteaching: producing alignment in real time. *Science Education*, 89, 675 – 702.
68. Schmidt M. , & Vrhovnik K., (2015). Attitudes of Teachers Towards the Inclusion of Children with Special Needs in Primary and Secondary Schools. *Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja*, 51(2), 16-30.
69. Scruggs T.E., Mastropieri M.A., & McDuffie K.A. (2007). Co-teaching in inclusive classrooms: A meta-synthesis of qualitative research. *Exceptional Children*. 73,92-146.
70. Sindelar P. T. et al., (2006). The Sustainability of Inclusive School Reform. *Exceptional Children*, 72(3), 317-331.
71. Sileo, J. M. (2011). Co-teaching: Getting to know your partner. *Teaching Exceptional Children*, 42(3), 14-21.
72. Simone J. R., Parmar R. S. (2006). Middle School Mathematics Teachers' Beliefs About Inclusion. *Learning Disabilities of the Council for Exceptional Children*. 21(2), 98-110.
73. Σούλης, Σ. (2013). *Συνεκπαίδευση: Αποτελεσματικές πρακτικές. Εκπαίδευση και Αναπηρία*. (3), 122-140. Αθήνα: Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία (Ε.Σ.Α.με.Α.).
74. Σούλης, Σ. (2008). *Ένα σχολείο για όλους. Από την έρευνα στην πράξη Παιδαγωγική της ένταξης* . Τόμος Β΄. Αθήνα: Gutenberg.
75. Σούλης, Σ. (2002). *Παιδαγωγική της ένταξης. Από το σχολείο του διαχωρισμού σε ένα σχολείο για όλους*. Τόμος Α΄. Αθήνα: Τυπωθήτω.
76. Σταθοπούλου, Α. (2014). Έφηβοι με οριακή νοημοσύνη στο γενικό σχολείο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και το άγχος των αξιολογητικών διαδικασιών. *Πανελλήνιο Συνέδριο Επιστημών Εκπαίδευσης*, 2014, 526-535.
77. Stathopoulou A., Karabatzaki Z., Tsiros D., Katsantoni S., Drigas A. (2019). Mobile Apps the Educational Solution for Autistic Students in Secondary Education. *International Journal of Interactive Mobile Technologies*, 13(2), 89-101.
78. Σταθοπούλου Α. & Νικολαράκη Κ. (2017). Η εφηβική παραβατικότητα. *Πανελλήνιο Συνέδριο Επιστημών Εκπαίδευσης*, 2017, 1289-1297.
79. Σταθοπούλου Α., Καραμπατζάκη Ζ., Πανταζοπούλου Α., & Παπαδάτος Ι. (2015). Σχέση μαθησιακών δυσκολιών με την εμφάνιση ψυχολογικών προβλημάτων σε μαθητές Δ/βάθμιας εκπαίδευσης. *Πανελλήνιο Συνέδριο Επιστημών Εκπαίδευσης*, 2015, 1339-1346
80. Στασινός, Δ. (1991). *Η ειδική εκπαίδευση στην Ελλάδα*. Αθήνα: Gutemberg.
81. Στέφα, Α. (2002). Πρακτικές ένταξης και συνεκπαίδευσης στο γενικό σχολείο. Κριτική προσέγγιση. *Θέματα Ειδικής Αγωγής*, 15, 70 – 74

82. Stefanidis A. & Strogilos V. (2015). Union gives strength: Mainstream and Special Education Teachers' Responsibilities in Inclusive Co-taught Classrooms, *Educational Studies*, <http://dx.doi.org/10.1080/03055698.2015.1018872>
83. Strogilos V., & Avramidis E. (2013). Teaching Experiences of students with Special Educational Needs in Co-taught and Non-co-taught classes. *Journal of Research in Special Educational Needs* doi: 10.1111/1471-3802.12052.
84. Strogilos V., & Tragoulia E. (2013). Inclusive and Collaborative Practices in Co-taught Classrooms: Roles for Teachers and Parents. *Teaching and Teacher Education*, 35(3), 81-91.
85. Strogilos V., and Stefanidis A. (2015). Contextual antecedents of co-teaching efficacy: Their influence on students with disabilities' learning progress, social participation and behaviour improvement. *Teaching and Teacher Education*, 47(2015), 218-229.
86. Strogilos V., & Tragoulia E., Kaila M., (2015). Curriculum issues and benefits in supportive co-taught classes for students with intellectual disabilities. *International Journal of Developmental Disabilities*, 61(1), 32-40.
87. Thomas, G. (2009). *How to do your Research Project: A Guide for Students in Education and Applied Social Sciences*. London: SAGE Publications Ltd.
88. Thousand S. J., Villa A. R. and Nevin I. A. (2006). The many faces of collaborative planning and teaching. *Theory into Practice*, 45(3), 239-248.
89. Tremblay, P. (2013). Comparative outcomes of two instructional models for students with learning disabilities: inclusion with co-teaching and solo-taught special education. *Journal of Research in Special Educational Needs*, 13(4), 251–258.
90. Τζουριάδου, Μ. (2015) .*Η πορεία της ειδικής αγωγής στην Ελλάδα και διεθνώς Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης: Πανεπιστημιακές σημειώσεις.*
91. Τζουριάδου, Μ. (1995). *Παιδιά με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Μια ψυχοπαιδαγωγική προσέγγιση.* Θεσσαλονίκη: Προμηθεύς.
92. UNESCO, (1994). *Διακήρυξη της Σαλαμάνκα και πλαίσιο δράσης για την Ειδική Αγωγή. Παγκόσμια διάσκεψη για την Ειδική Αγωγή.* Αθήνα: Έκδοση της Ελληνικής Επιτροπής για την UNESCO.
93. Van Gardener D., Stormont M. & Goel N. (2012). Collaboration between General and Special Educators and student outcomes: A need for more research. *Psychology in the Schools*, 49(5), 483-497.
94. Van Laarhoven T. R., Murk D. D., Lynch K., Bosma J., Rouse J. (2007). A Model for Preparing Special and General Education Preservice Teachers for Inclusive Education. *Journal of Teacher Education*, 58(5), 440-455.
95. Vlachou A., Didaskalou E. & Kontofryou M. (2015). Roles, duties and challenges of special/support teachers at secondary education: implications for promoting inclusive practices. *European Journal of Special Needs Education*. 30(4), 551-564. DOI:10.1080/08856257.2015.1060073
96. Weiss P. M. & Lloyd J, W. (2002). Congruence between roles and actions of secondary special educators in co- taught and special education settings. *The Journal of Special Needs Education*, 36(2), 58-68.

97. Χαρούπιας, Α. (2003). *Η ισότιμη συνεκπαίδευση (inclusion)*. Ανακτήθηκε από: <http://epeaek.ncsr.gr>.
98. Ζώνιου-Σιδέρη, Α. (2011). *Οι ανάπηροι και η εκπαίδευσή τους. Μια ψυχοπαιδαγωγική προσέγγιση της ένταξης*. Αθήνα: Πεδίο.
99. Zoniou- Sideri A. & Vlachou A. (2006). Greek teachers' belief systems about disability and inclusive education. *International Journal of Inclusive Education*, 10(4-5), 379-394.
100. Ζώνιου–Σιδέρη, Α. (2000). *Η αναγκαιότητα της ένταξης: προβληματισμοί και προοπτικές. Ένταξη: Ουτοπία ή Πραγματικότητα; Η εκπαιδευτική και πολιτική διάσταση της ένταξης μαθητών με ειδικές ανάγκες*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
101. Ζώνιου-Σιδέρη, Α. (1998). *Οι ανάπηροι και η εκπαίδευσή τους. Μια ψυχοπαιδαγωγική προσέγγιση της ένταξης*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα